מבדקית - מידע כללי והסברים

מאפיינים מרכזיים של המבדקית:

- קובץ אקסל ייעודי המאפשר להקליד בצורה נוחה ומהירה את הניקוד לכל שאלה משאלות המבדק.
- מחשבת באופן אוטומטי את ציוני התלמידים במבדק כולו ובמגוון ממדי הערכה (נושאים ראשיים, רמות חשיבה וכד').
- מציגה מיפוי כיתתי מפורט ברמת התלמיד הבודד ובעבור כל שאלה ושאלה במבדק.
- מאפשרת גמישות בבחירת השאלות שנכללות בחישוב הציונים, כך שניתן יהיה להיעזר בה גם אם הוחלט בבית הספר לוותר על כמה משאלות המבדק.
- מאפשרת לכלול בחישובי הנתונים המסכמים את כלל התלמידים שנבחנו, או לחלופין לחשב את הנתונים על הרכבים שונים של תלמידים (למשל ללא תלמידים עולים ומשולבים).
- המבדקית כוללת:
  - **אפשרות לצפייה ולהדפסה של נתונים לפי שאלה.**
  - **אפשרות לצפייה ולהדפסה של ציונים מסכמים של כל התלמידים** (רשימת ציוני התלמידים).
  - **אפשרות לצפייה ולהדפסה של מידע מסכם כיתתי** (נתונים מצרפיים של הציון הכולל במבדק ותת-הציונים ובפילוח לפי קבוצות תלמידים.

לתשומת לב

ניתן לעשות בכלי ההערכה שימוש לצרכים שונים, למשל לצורך מיפוי בתחילת שנה או לצורך הערכה מסכמת.

מומלץ להשתמש בכלי ההערכה הנוכחיים **ככלי מיפוי לתחילת שנת הלימודים** לצורך בניית תכניות עבודה פרטניות וכיתתיות:

- מיפוי זה מאפשר לקבל תמונה כיתתית ואישית עבור כל תלמיד ביחס לשליטה בידע ובמיומנויות היסוד, ולקבל אינדיקציה טובה על השלב בו התלמיד נמצא בלמידה. המיפוי אינו מיועד לשם מתן ציון לתלמיד.
- ממצאי המיפוי ישמשו את המורה כדי לברר אם תלמידי הכיתה רכשו את הידע והמיומנויות שניתן לבסס עליהם את המשך ההוראה ועד כמה הם שולטים בתכנים שלמדו. התובנות שעולות מהממצאים הן הבסיס לתכנון תוכנית העבודה לכיתה או לתלמידים אחדים.

לשם כך, מומלץ להתמקד בהצלחת התלמידים בשאלות השונות (כמדווח בגיליון "נתונים לפי שאלה") של המבדקית ולא להסתפק בציון כולל.

ניתן להשתמש בכלי ההערכה גם למטרות **הערכה מסכמת** במהלך או בסוף שנת הלימודים ואז ניתן להתמקד בבחינת הציונים הכוללים והציונים בממדי ההערכה השונים המדווחים בעבור כל תלמיד (רשימת הציונים בגיליון "הזנת נתונים") ובעבור כלל הכיתה (בגיליון "דוח כיתתי").

השימוש במבדקית - צעד אחר צעד

צעד 1 - תחילת העבודה במבדקית

- לפני תחילת העבודה יש לשמור את קובץ המבדקית במחשב.
- בלשונית "דף שער" יש להזין את פרטי בית הספר במלואם.

צעד 2 - הזנת הניקוד שקיבלו התלמידים בגיליון הזנת נתונים

- כל שורה בגיליון מתייחסת לנתוניו של תלמיד אחד. יש למלא את השדות המתייחסים לפרטי התלמיד: שם פרטי, שם משפחה, ת"ז (אופציונאלי) ומאפייני תלמיד (רגיל/משולב/עולה/אחר).

סיווג התלמידים לפי קבוצות הנכללות בחישוב הציונים

המבדקית מאפשרת לכלול בחישובי הנתונים המסכמים את כלל התלמידים שנבחנו, או לחלופין, לחשב את הנתונים על הרכבים שונים של תלמידים (למשל ללא תלמידים עולים ומשולבים). לשם כך, כבר בשלב הזנת הנתונים יש לשייך את התלמידים לאחת מקבוצות התלמידים הבאות:

- **עולים:** תלמידים הנמצאים בארץ בזמן המבדק פחות משלוש שנים ואשר אינם מוגדרים, לפי דיווחי בית הספר כמשולבים.
- **תלמידי שילוב:** תלמידים הזכאים לתמיכה מתוכנית השילוב.
- **אחר:** בית הספר יכול לבחור קריטריונים נוספים לפי צרכיו אשר ישמשו לסיווג תלמידים. לדוגמה סיווג תלמידים שאינם דוברי שפת האם בביתם. תלמידים העונים לקריטריונים אלו ייכללו במבדקית תחת השיום "אחר".
- **סטטוס רגיל:** תלמידים שלא סווגו, לפי דיווחי בית הספר, לאחת מהקטגוריות עולים או משולבים או אחר.

- במידה ותלמיד אינו משויך לאף קטגוריה בעמודת "מאפייני תלמיד" (התא בעמודת מאפייני תלמיד נותר ריק) הוא נחשב כתלמיד בסטטוס רגיל.

לתשומת לב

מומלץ למלא את השדה "מאפייני תלמיד" על מנת לאפשר ניתוחים לפי קבוצות שונות בכיתה בדוח הכיתתי.

בחירת השאלות המשתתפות בחישובים

המבדקית מאפשרת גמישות בבחירת השאלות שנכללות בחישוב הציונים, כך שניתן להשתמש בה גם אם הוחלט בבית הספר לוותר על כמה משאלות המבדק. ניתן לבחור את השאלות המשתתפות בחישובים ־ כיצד עושים זאת:

לחיצה על הכפתור השמאלי בעכבר תסיר את הסימן "√". פעולה זו תגרום לכך שהשאלה לא תשתתף בחישובים והאפשרות להזין אליה נתונים תיחסם. לחיצה נוספת תשיב את המצב לקדמותו.

- אפשר לגרוע שאלות עוד לפני תחילת ההקלדה למבדקית, ואז לא תתאפשר הקלדה לאותה שאלה. על המסך תוצג הודעה על כך.
- אפשר גם לגרוע בדיעבד שאלה שהועברה במבדק וכבר הוקלדו לה נתונים. במקרה זה, הנתונים שהוקלדו לשאלה יישמרו, אך לא ייכללו בחישובי הציונים במבדק. לדוגמה, ניתן להשמיט שאלות בכדי שלא ייכללו בחישוב הציונים ולאחר מכן, לחזור ולכלול אותן בחישובים לצרכים אחרים. (במקרה זה ישתנו הנתונים הכיתתיים לאחר החזרת השאלות לחישוב).

לתשומת לב!

כל חישובי המבדקית (כולל חישוב שיעורי אי-השבה לשאלות) מתבססים רק על שאלות שמסומנות ב-"√".

חשוב לבחון היטב את מכלול השיקולים הפדגוגיים והפסיכומטריים הרלוונטיים בטרם קבלת ההחלטה על השמטת שאלות מהמבדק המקורי:

- מחד, המבדק השלם משקף טוב יותר את דרישות תכנית הלימודים. מאידך, יתכן וחלק מהנושאים לא נלמדו בכיתה בעוד אחרים נלמדו בהעמקה רבה יותר. על כן, הגמישות בבחירת השאלות מאפשרת להתאים טוב יותר את המבדק והיקפו למציאות הכיתתית והבית-ספרית.
- כאשר חישוב הציון בממד הערכה נתון (כגון, נושא במבדק או רמת חשיבה) מבוסס על שאלות מועטות מאוד מתוך אלה שנכללו בממד זה במבדק המקורי, המהימנות והתוקף של הציון בממד זה נמוכים יותר.
- אפשר להעביר את המבדק בשלמותו לתלמידים, ולאחר הזנת הניקוד למבדקית - לנהוג בגמישות בבחירת השאלות שנכללות בחישובים שונים.

הקלדת הניקוד לכל שאלה

- בתאים המיועדים להקלדת הניקוד בכל שאלה יש להזין את הניקוד שקיבל התלמיד בשאלה ע"י בחירה בתפריט הנפתח המופיע בכל תא או לחלופין הקלדה ידנית של ניקוד.
- ערך ניקוד שלא הוגדר במחוון, לא ייקלט במבדקית ותתקבל הודעת שגיאה.
- במידה והתלמיד ענה תשובה שגוייה שאינה מזכה בניקוד לפי המחוון יש להקליד לתלמיד 0 בתא.
- במידה והתלמיד לא ענה על השאלה כלל - יש להשאיר את התא ריק (0 = תלמיד שגה, תא ריק = תלמיד לא ענה), זאת כדי לאפשר למבדקית לערוך ניתוחים נפרדים של שיעורי אי-השבה ושל תשובות שגויות.
- במידה והמורה דילג בטעות על הקלדה של שאלה - שאלה זו נספרת בחישובי שיעורי אי-ההשבה. על כן, במקרים של אחוזי אי-השבה גבוהים שקיבל תלמיד או לחלופין בשאלה שנמצא בה אחוז אי-השבה גבוה - יש לשוב ולוודא שלא חלו טעויות הקלדה.
- ניתן להקליד בגיליון רק בתאים המיועד לקליטת הניקוד שקיבלו התלמידים. שאר הגיליון מוגן במכוון מפני שינויים. במקרים בהם ייעשה ניסיון להקליד מחוץ לאזור הקלדת הניקוד תופיע הודעה על כך שנדרשת סיסמה להסרת הגנת גיליון. יש לסגור הודעה זו ולחזור לאזור המיועד להקלדה.

לתשומת לב

אסור למחוק מגיליון הזנת הנתונים כמה שורות יחד (של נתוני תלמידים). הדבר עלול לגרום למחיקת שורות מוסתרות של נתונים ולשבש את פעולת המבדקית.

צעד 3 - צפייה בציונים מסכמים של כל התלמידים

- לאחר סיום הקלדת הניקוד שקיבלו התלמידים, אפשר לעבור בין הגיליונות השונים ולצפות בדוחות. בגיליון "הזנת נתונים" קיימים שני מצבי תצוגה:
  - הזנת נתונים - במצב זה אפשר להזין את נתוני התלמידים.
  - צפייה ברשימת ציוני כל התלמידים - במצב זה אפשר לצפות בציונים המסכמים של כלל התלמידים שביצעו את הבחינה.
- לצפייה ברשימת הציונים המסכמים (כגון ציון כולל במבדק, ציוני נושאים, וכד') של כל אחד מתלמידי הכיתה יש לבחור באפשרות "צפייה ברשימת ציוני כל התלמידים" בתפריט במלבן הכתום שבראש הגיליון.
- את רשימת הציונים של כלל תלמידי הכיתה ניתן למיין בקלות באמצעות לחיצה על כותרת העמודה שלפיה רוצים למיין. המיון מתבצע בלחיצה על כותרת העמודה במקום בו מופיע הסמן הבא: ▲.
- ניתן להדפיס את רשימת הציונים על ידי פקודת ההדפסה הרגילה של תוכנת האקסל. הרשימה מוכנה להדפסה ואין צורך להגדיר אזורי הדפסה.

צעד 4 - צפייה בנתונים לפי שאלה

- יש לעבור לגיליון "נתונים לפי שאלה". בגיליון זה מוצגים שני סוגי מידע:

  א. מידע מסכם כיתתי (כגון ממוצעים כיתתיים) בעבור כל שאלה.

  ב. מיפוי מפורט של כל התלמידים בכיתה בכל שאלה ושאלה.

- המידע המסכם לפי שאלה כולל נתונים מסכמים כיתתיים לגבי כל אחת משאלות המבדק בקרב כלל הכיתה: כגון ממוצע הציון בשאלה, חציון וציון מינימלי ומקסימלי.

- בנוסף ישנו מידע על הממוצע בסולם 0-100. הממוצע מתקבל כתוצאה מהמרת הציון הגולמי בשאלה לסולם של 0-100. כמו כן, מפורט סוג השאלה - פתוחה או סגורה. בשאלות סגורות הציון הממוצע לשאלה בסולם 0-100 משקף את אחוז המשיבים נכונה בשאלה זו.

- בדיווח מוצג שיעור אי-ההשבה בשאלה. ושיעור התשובות השגויות בכל שאלה ושאלה. שיעור זה משקף את סך התלמידים שענו תשובה שגויה לחלוטין (לא כולל ניקוד חלקי) מתוך סך התלמידים שענו לשאלה זו.

- בהמשך הגיליון (יש לגלול כלפי מטה) מוצג מיפוי כיתתי **של כל אחד מהתלמידים** ברמת השאלה, הכולל את הניקוד שקיבל כל אחד מתלמידי הכיתה בשאלה כלשהי.

- בחלק זה של הגיליון-קיימת אפשרות לסנן ולצפות רק בתלמידים שקיבלו ניקוד מסוים בשאלה נתונה. לדוגמה, ניתן לסנן ולהציג רק את התלמידים שקיבלו ניקוד מקסימלי בשאלה כלשהי, או לחלופין להציג את רשימת התלמידים שלא ענו עליה כלל.

צעד 5 - צפייה בדוח הכיתתי

- בגיליון "דוח כיתתי" המבדקית כוללת את תמונת המצב (ממוצעים כיתתיים ומדדים סטטיסטיים נוספים) בכיתה כולה ובפילוח לפי קבוצות תלמידים, זאת בעבור הציון הכולל במבדק ובעבור ציונים במדי הערכה שונים (כגון נושאים ראשיים, רמות חשיבה וכד').
- הנתונים הסטטיסטיים המוצגים בגיליון זה מבוססים רק על השאלות שסומנו קודם לכן ככלולות בחישובים (צעד 2).

בחירת קבוצות התלמידים שייכללו בחישוב הנתונים הכיתתיים

- בדוח הכיתתי ניתן לצפות בנתונים מסכמים הכוללים את כלל התלמידים שנבחנו, או הרכבים שונים של תלמידים שנכללים בחישוב הנתונים (למשל ללא תלמידים עולים ומשולבים) באמצעות צביעת הקבוצות הנכללות בחישוב בכחול בחלונית המיועד לבחירת הרכב התלמידים. בנוסף, הדוח הכיתתי כולל דיווח על ההישגים בקרב כל אחת מקבוצות התלמידים **בנפרד**.
- ברירת המחדל בדוחות אלה כוללת בחישובים את התלמידים בסטטוס רגיל ו"אחרים" (מסומן בכחול בלוח הנבחנים שבקצה הימני העליון של הגיליון).
- להוספה או להסרה של קבוצת תלמידים כלשהי יש ללחוץ עליה. לדוגמה, לחיצה על התאים הצבועים בכחול תסיר את הצביעה ותגרע אותם מהניתוח.

צעד 6 - השוואת נתונים כיתתיים לנתוני השוואה ארציים בגיליון "דוח כיתתי"

במבדקים בשפת אם לכיתות ג' ניתנת אפשרות להשוות את הנתונים הכיתתיים לנתונים ארציים אשר נאספו על ידי ראמ"ה במדגם ארצי. נתוני ההשוואה הארציים נכללים בלוחות שבגיליון "דוח כיתתי" והם מוצגים בצבע גופן כחול.

- ההשוואה לנתונים הארציים מתאפשרת רק במצב שבו התלמידים השיבו על המבדק במתכונתו המלאה. השמטת שאלות מהמבדק בגיליון "הזנת נתונים" תחסום את האפשרות של הצגת הנתונים הארציים בגיליון "דוח כיתתי".
- עם זאת, אפשר להעביר את המבדק בשלמותו לתלמידים, ולאחר הזנת הניקוד במלואו למבדקית - לנהוג בגמישות בבחירת השאלות לצורך השימושים השונים: לדוגמה, ניתן להשמיט שאלות בכדי שלא ייכללו בחישוב הציונים ולאחר מכן, לחזור ולכלול אותן בחישובים לצורך ההשוואה לנתונים הארציים. (במקרה זה ישתנו הנתונים הכיתתיים לאחר החזרת השאלות לחישוב).
- הנתונים הארציים שחושבו על ידי ראמ"ה לא כללו תלמידים משולבים ועולים. לכן, השוואת נתוני הכיתה לנתונים הארציים תקפה רק כאשר הנתון הבית ספרי כולל הרכב זהה של תלמידים. בהתאם, הנתונים הארציים מוצגים אוטומטית בגיליון "דוח כיתתי" כאשר הרכב התלמידים בחישובים הוא תלמידים בסטטוס רגיל ו"אחרים" (זו ברירת המחדל של המבדקית).
- ניתן לבחור ולשנות את הרכב קבוצות התלמידים הנכללים בחישובי הנתונים הכיתתיים. אך במקרים בהם הרכב התלמידים שייבחר יהיה שונה מההרכב ששימש לחישוב הנתונים הארציים (שחושבו ללא תלמידים עולים ומשולבים) - האפשרות של הצגת הנתונים הארציים תיחסם.
- במידת הצורך, ניתן בלחיצת כפתור להסתיר את הנתונים הארציים כך שלא יופיעו בדיווח שבגיליון "דוח כיתתי" ובלחיצה חוזרת על אותו כפתור ניתן לחשוף אותם מחדש.